

D • N
22/8 1954

Statskyrkan

I början av denna sommar anordnade Dagens Nyheter genom Svenska Gallupinstitutet en opinionsundersökning rörande gällande regler om anslutning till statskyrkan. Den fråga som framställdes var av följande lydelse: "För närvarande är det så att en vuxen person är tvungen att anmäla utträde ur statskyrkan för att ej vara medlem av denna. Det har föreslagits att i stället den som önskar vara medlem skulle få anmäla sitt inträde. Vilket tycker ni personligen är rikstygast?"

Som väntat var gav undersökningen till resultat att en klar majoritet finns för den nuvarande ordningen. De tillfrågades svar, med fördelning på män och kvinnor, var i procent de nedan angivna:

	Totalt		Män	Kvinnor
	%	%	%	%
Anmäla utträde som nu	66	63	70	
Anmäla inträde	24	28	19	
Vet inte	10	9	11	
	100	100	100	

Även andra uppdelningar, på skilda åldrar, stad och land, olika partier, gjordes. Bland de yngre var majoriteten för den nu gällande ordningen något mindre än bland de äldre, men skillnaden är för liten för att tillerkännas någon betydelse. Stad och landsbygd ställde sig i huvudsak lika, med något större övervikt för den konservativa inställningen på landsbygden. Då de tre största städerna, Stockholm, Göteborg och Malmö, avskildes till en särskild grupp blev divergensten i hållning mera framträdande; här ville 56 procent behålla kravet på anmälan för utträde ur kyrkan, medan 36 procent önskade att de som önskade tillhöra kyrkan skulle vara skyldiga att begära inträde. Olika partier emellan konstaterades, men var icke synnerligen markerade. Inom högern och bondeförbundet uttalade sig 78, respektive 82 procent för gällande bestämmelser (17 och 10 procent mot), under det att inom folkpartiet och socialdemokratin motsvarande siffror var 62 och 65 procent (27 och 25 procent mot).

Resultatet är, som sagt, inte förvånande. Partierna har genomgående godtagit den nuvarande, sedan år 1951 tillämpade ordningen; endast ett fåtal folkpartister och socialdemokrater har drivit kravet på sådana regler enligt vilka särskild åtgärd skulle behövas för kvarstannande i statskyrkan. Man kan utgå från att flertalet

av dem som skulle inträda i kyrkan, om en anmälan om inträde fordrades, är nöjda med det bestående; även många som är obestämda eller med säkerhet skulle underlåta att inträda, om detta vore behövligt för medlemskap, kan antas uttala sig konservativt. Å andra sidan är det sannolikt att en del av minoriteten är principiellt emot en ordning som presumerar medlemskap i kyrkan, trots att de själva bestämt önskar att tillhöra den. Ingen lär bestrida att efter all sannolikhet kyrkans medlemsantal mycket avsevärt skulle minskas om anmälan om inträde fordrades; enligt de visserligen ofullständiga uppgifter som finns har blott några tusen personer utträtt ur kyrkan.

Statskyrkans betydelse har under de senaste årtiondena i hög grad minskats; en följd härav är att de frikyrkliga organisationerna tycks ha blivit helt ointresserade av statskyrkans avskaffande. Vad som ännu är kvar av statskyrka och tvångslagstiftning är emellertid tillräckligt för att kränka principen om full religionsfrihet. Inte ens konfessionslöshet i undervisningen är helt genomförd; det viktigaste avsteget är den obligatoriska morgonbönen i skolorna.

Inom kyrkan synes man helt

naturligt genomgående vilja bevara sina nuvarande privilegier. Då och då talas visserligen nästan hotfullt om att man är beredd på skilsmässa mellan stat och kyrka, därest kyrkan inte får bevara sin fulla självständighet; den s. k. kyrkostriden i Norge torde ha stimulerat sådana antydningar, under senaste tiden gjorda av bland andra ärkebiskopen och den nye biskopen i Stockholm. Men samtidigt är kyrkans män tydligt medvetna om de väldiga fördelarna av att underhållas av staten och att genom denna automatiskt erhålla nya medlemmar; samtidigt som de karska uttalandena görs begärs ökade anslag för byggandet av kyrkor, trots att endast ett litet fåtal någonsin går i kyrkan.

Intresset för och debatten kring de religiösa frågorna skulle rimligen ökas om bandet mellan stat och kyrka avskars. För närvarande lär Sverige på detta område höra till världens slöaste länder; om någonsin de stora förkunnarnas domar över religiös byråkrati är befogade, så är det här. Kyrkan lever gott på sina namnkristna, i tröghet och slapp anpassning; att få fortsätta med denna behagliga tillvaro tycks vara dess samlande tanke. Folket i gemen är, mer än i kanske något annat land utom möjligen Danmark, varken religiöst eller irreligiöst; tron och otron ter sig båda som uttryck för överdrifter i intresse och temperament. Ljummare kan det inte gärna bli.